

[Ἐπιθ. 3. — Ἐνα ἀπὸ τ' ἀριστουργήματα τοῦ Μιστρά]

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

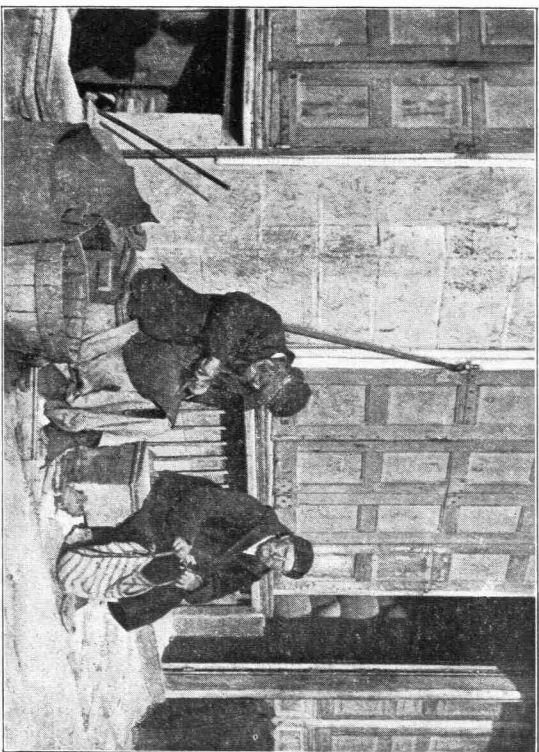
Ἀγαπητὲ κύριε Σκόκε,

ΜΟΥ ζητεῖτε καὶ φέτος λίγες φωτογραφίες μου γιὰ τὸν τόμο τοῦ 1910 τοῦ ὡραίου Ἡμερολογίου σας. Ἄν καὶ εἶμαι σκλαβωμένος μὲ πολλή δουλειά, δὲν μπορῶ ὅμως νὰ σᾶς ἀρνηθῶ.

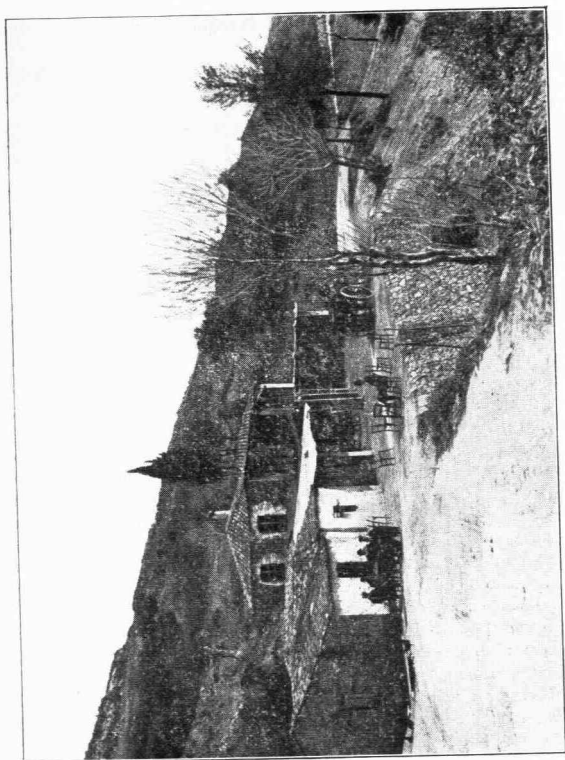
Σᾶς στέλνω μερικὲς ποῦ πῆρα πέρυσι στὸ τελευταῖο μου ταξίδι μέσα στὶς ἀμίμητες ὁμορφίες καὶ τὶς χάρες, ποῦ ἡ Φύσις ἐπροίκισε τὴν ἀγαπημένη μου Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴν Τρίπολη εἶναι ἑννῆά ὥρες σιδηρόδρομος. Ταξίδι ἀναπαυτικὸ καὶ ὁμορφο, γιατί βλέπει κανεὶς ὡραῖες τοποθεσίες. Ἡ Τρίπολη εἶναι ἀπὸ τὶς καλλίτερες πόλεις μας κ' ἔχει καὶ τὸ χάρισμα ν' ἀπαντᾷ ἐκεῖ καλοὺς ἑλληνικοὺς τύπους.

Στὴν Ἀθήνα πιά φραγκέψαμε καὶ πρέπει νὰ πάγῃ κανεὶς μακριὰ γιὰ νὰ δῇ κατ' αὐτὸ Ἑλληνικὴ ζωὴ. Θυμᾶμαι ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια ἀκόμα, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν στὴν παλαιὰ Πλάκα,

[Ἀγρὸν. 1. — Εὐκρίστες ἀπὸ τῆς Τριπολῆς. — Τσαγκαδάκης]

[Λοφ. 2. - Χάνι στο δρόμο τῆς Σπάρτης]

ἦταν ἓνα σωρὸ σπιτάκια, ποῦ καθένα ἦταν σωστή ζωγραφιά. Γέροι φουστανελλάδες κάθονταν στὰ καφεενδάκια, καὶ τὰ κορίτσια τῆς γειτονιάς ἔτρεχαν στὴ βρύση μὲ τὶς στάμνες τους. Ἐκεῖ τώρα χτίστηκαν παλάτια καὶ τὰ λίγα σπιτάκια ποῦ ἀτόμειναν ὀλοένα χάνονται. Πολιτισμὸς θὰ μοῦ πῆτε — τόσο τὸ καλλίτερο. Θὰ ὁμορφύνῃ ὁ τόπος, θὰ μοιάζῃ σωστὴ Εὐρώπη. Καλὰ αὐτό, σὲ πολλοὺς ὅμως δὲν καλοέρχεται αὐτὸς ὁ πολὺς πολιτισμὸς. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅλοι μας θὰ λυπηθοῦμε τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ χαθοῦν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μας τὰ σημάδια αὐτὰ τῆς παλιᾶς καλῆς, φρόνιμης καὶ ἁγίας Ἑλληνικῆς ζωῆς.

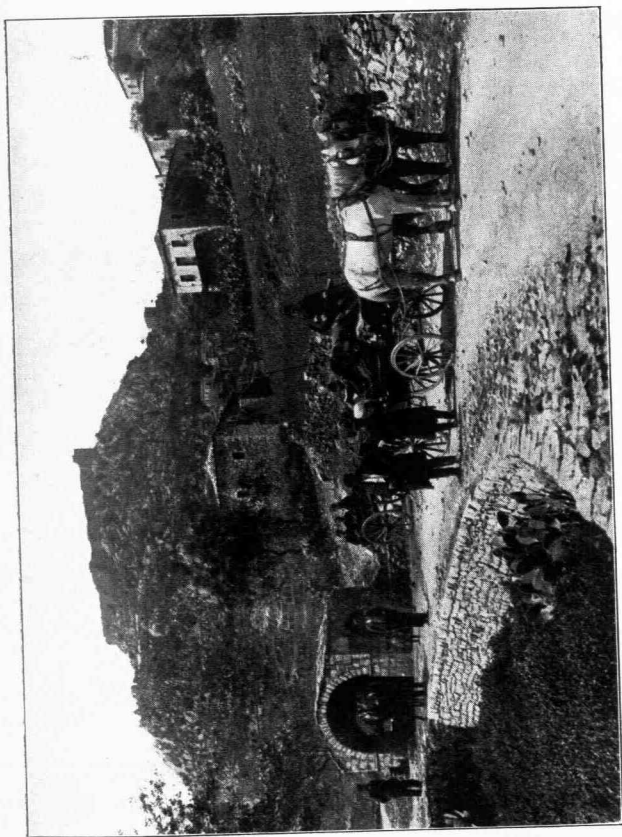
Στὶς ἐπαρχίες μας βλέπουμε πολλὲς ὁμορφες σκηνές, καὶ τὴ φωτογραφία τοῦ τσαγκάρη [ἀρθ. 1] τὴν πῆρα σ' ἓνα δρομάκι τῆς Τρίπολης. Εἶναι σκηνὴ ὅλως διόλου ἀπλοϊκὴ κ' ἐντελὼς Ἑλληνικὴ.

Μὴν ἀκοῦτε ὅσους σὰς λένε, πῶς στὶς ἐπαρχίες μας δὲν ὑπάρχουν ξενοδοχεῖα τῆς προκοπῆς. Ταξίδεψα μ' ἓνα φίλο μου ποῦ δὲν ἐννοοῦσε νὰ πιάσῃ κάμαρα σὲ ξενοδοχεῖο, χωρὶς ν' ἀναποδογυρίσῃ στρώματα καὶ κρεβάτι μήπως βρῇ ὑποπτα σημάδια ἀπὸ ζωῦφια. Στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Ἀγγλίας στὴν Τρίπολη, ὁ φίλος μου ἔμεινε ἐνθουσιασμένος καὶ πραγματικῶς τὸ ξενοδοχεῖο ἦταν καθαρῶτατο.

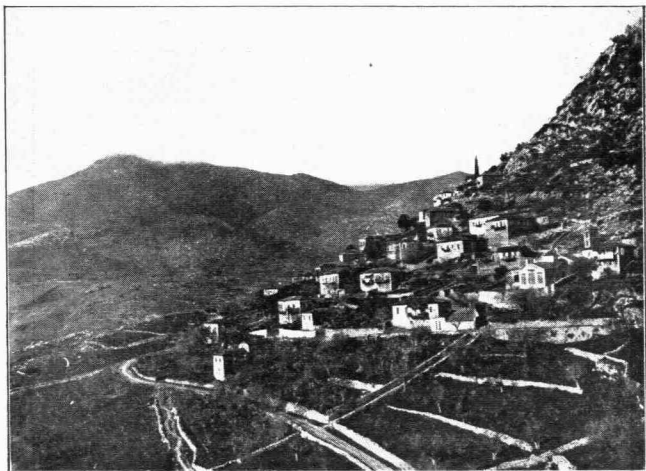
Ἀπὸ τὴν Τρίπολη στὴ Σπάρτη εἶναι δέκα ὥρες δρόμο μὲ τ' ἁμάξι. Δὲν εἶναι διόλου κουραστικὸ ταξίδι. Ἐμεῖς οὔτε τὸ νοιώσαμε κἂν. Ἡ φύση εἶναι τόσο ὁμορφὴ καὶ τὸ θέαμα ἀλλάζει τόσο γρήγορα, ποῦ ἡ ποικιλία αὐτὴ διασκεδάζει κ' εὐχαριστεῖ τὸν ταξιδιώτη. Ἡ Σπάρτη φαίνεται ἄξαφνα ἔπειτα ἀπὸ ἓνα ἀνήφορο. Τὸ θέαμα ποῦ ἀντικρῦζουν τὰ μάτια ἀπὸ κεῖ πάνω, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ περιγραφῇ. Ἐνας ὄγκος περήφανος χιονισμένος ἀντικρῦ. Εἶναι ὁ Ταῦγετος. Κάτω ὁμπρὸς μιὰ κοιλάδα αὐλακωμένη ἀπὸ τ' ἄφθονα νερά τοῦ Εὐρώτα. Στὴ μέση εὐγενικῆς πρασινάδας ἐλῶν ἡ Σπάρτη μας καὶ γύρω της ἓνα σωρὸ χωριουδάκια. Δεξιὰ πιὸ ψηλὰ ὁ Μιστράς. Ἱστορία δοξασμένη καὶ μεγαλοπρέπεια φύσης. Καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ποικιλία ὁμορφιάς, τὰ στολίδια τῆς Ἑλληνικῆς μας φύσης — τὰ κυπαρίσσια — πρόβαλαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὰν παρθένες ντροπαλὲς καὶ τὸ ἀεράκι κουνοῦσε ἀπαλὰ τὶς λυγερὲς κορυφές τους.

Ἐκεῖ ἀπάνω εἶναι ἓνα χάνι [ἀρθ. 2]. Σ' ἓνα τραπέζι κάθονταν ἓνας παπᾶς, ἓνας χωροφύλακας, ἓνας φουστανελλᾶς κ' ἓνας φραγκοφορεμένος, θαρρῶ δικηγόρος. Τί καλλίτερη συντροφιά. Μισὴ ὥρα ἀλησμόνητη περάσαμε ἐκεῖ πάνω. Ὁ οὐρανὸς ἦταν καταγάλανος καὶ ὁ ἀέρας γεμᾶτος ἀπὸ μυρουδιὲς ἀπὸ τ' ἀνοιξιὰτικα ἀγριολούλουδα ποῦ γέμιζαν τὸν κάμπο.

Ἡ Σπάρτη μοιάζει φτωχὴ κ' ἔρημη. Δὲν ἔχει συγκοινωνία. Δὲν ἔχει ἐμπόριο. Δὲν ἔχει ζωὴ! Τὰ παλληκάρια τους φεύγουν στὴν Ἀμερικὴ καὶ μένουν πίσω γυναῖκες καὶ γέροι. Τὰ σπίτια — παλιὰ, παραμελημένα — τὰ μαγαζιά, μικρούτσικα. Οἱ ἐκκλησιὲς τους μονάχα στὴ Σπάρτη καὶ γύρω στὰ χωριά ἀπὸ τὴν Τρίπολη

[Ἐλκ. 4. — Τὸ πᾶσιον τῆς Καρϋταινας]

[Ἀριθ. 5. — Ἡ Ἀδριτσαίνα]

μεγάλες, καλοχτισμένες, νοικοκυρεμένες. Οἱ χωριανοί, ἅμα ξενιτευτοῦν, αὐτὸ φροντίζουν πρῶτα. Μαζεύουν λίγα λεφτά καὶ χτίζουν στὸ χωριό τους ἐκκλησιά.

Παραδέχουμαι πῶς στὴν Ἑλλάδα εἶναι πολὺ περισσότερες ἐκκλησιῆς ἀπ' ὅ,τι χρειάζονται. Παραδέχουμαι ἀκόμα πῶς οἱ ξενιτεμένοι μας μποροῦσαν νὰ χαρίσουν στὸν τόπο τους καὶ χρήσιμα σκολειά, σὰν π. χ. ἐπαγγελματικὲς σχολὲς καὶ ἄλλα χρήσιμα πράματα. Δὲν κατηγορῶ ὅμως τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα καὶ στὴν ὑπερβολή του ἀκόμα. Εἶναι χαρίσματα τοῦ μόνο μιᾶ εὐγενικῆ φυλῆ μπορεῖ νὰ ἔχη. Οἰκογένεια κ' ἐκκλησιά. Αὐτὰ τὰ χαρίσματα ἔσωσαν τὸν Ἑλληνισμό ὥς σήμερα. Καὶ σ' αὐτὰ ἔχουμε τὶς ἐλπίδες μας γιὰ μιὰ μεγάλη Ἑλλάδα.

Ἄν ὅμως ἡ Σπάρτη δὲν ἔχει πλοῦτο σὲ μέγαρα, ἔχει ὅμως τοὺς ἱστορικοὺς της θησαυροὺς κ' οἱ ἀνασκαφὲς ποὺ γίνονται ἐκεῖ ὀλοένα, φέρνουν στὸ φῶς νέα ἀριστουργήματα. Κοντὰ στὴ Σπάρτη εἶναι ἓνα χωριουδάκι χωσμένο σὲ πορτοκαλλιὲς καὶ λεμονιές. Εἶναι ὁ Ἄη-Γιάννης. Ὅση ζωὴ λείπει ἀπὸ τὴ Σπάρτη, τόση χάρη καὶ κίνηση ἔχει τὸ χωριουδάκι αὐτό. Τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, μὲ μάγουλα κατακόκκινα καὶ μεγάλα κασιτανὰ μάτια,

ἔκαναν τὸ ἀπογεματινὸ τους σεργιάνι μὲ σιγανὲς κουβεντούλες καὶ χαμόγελα. Καὶ οἱ περιβολάρηδες εἶναι ζωηροὶ καὶ φιλόξενοι. Μᾶς ἔδωσαν ὠραιότατα πορτοκάλια χωρὶς νὰ δεχθῶν πεντάρα γιὰ πληρωμὴ.

Γιὰ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Μιστρῶ πολλὰ ἔχουν γραφεῖ. Ἐδῶ σᾶς δείχνω μιὰ φωτογραφία ποῦ πῆρα ἐκεῖ πάνω [ἀρθ. 3].

Ἀπὸ τὴ Σπάρτη στὶς Καλάμες εἶναι δέκα ὥρες μὲ τὸ μουλάρι. Περνάει κανεὶς τὸν Ταῦγετο ἀπὸ μιὰ ραχοῦλα καὶ πέφτει στὴν

[Ἀρθ. 6. — Κεφαλλονιά — Ἑλῆος]

ὠραία Ταγγάδα. Ὁ δρόμος εἶναι κουραστικὸς, μὰ οἱ τοποθεσίες καὶ τὰ χωριουδάκια εἶναι γραφικώτατα.

Ὁ ἀρθ. 4 εἶναι τὸ κάστρο τῆς Καρύταινας καὶ ὁ ἀρθ. 5 ἡ Ἀντρίτσαινα.

Ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο πετιούμαστε στὴν Κεφαλλονιά στὸ δῆμο Ἑλῆου. Ἡ φωτογραφία ἀρ. 6 δείχνει μιὰ ὠραία τοποθε-

[Ἀριθ. 7. — Ναὸς στὸ Burdwan τῆς Ἰνδίας]

σία καὶ μαζὶ τὸ νέο σκολεῖο. Θυμᾶμαι τὸ παλὸν σκολεῖο μὲ σπασμένα θρανία καὶ τοίχους γεμάτους τρύπες καὶ δὲ μπορῶ παρὰ νὰ συχαρῶ τὸ δήμαρχο γιὰ τὴν πρόοδο.

* *

Καὶ τώρα πρὶν σᾶς ἀποχαιρετήσω σᾶς δείχνω ἓνα Ἰνδιάνικο ναὸ ποῦ πῆρα τώρα τελευταία στὸ Burdwan. Ὁ ναὸς χτίστηκε πρὸ 250 χρόνων, πρὸς τιμὴ ἑνὸς γενναίου στρατηγοῦ Ἰνδοῦ καὶ σήμερα χιλιάδες ἄνθρωποι πηγαίνουν ἐκεῖ καὶ προσεύχονται.

Καλκούττα, 21. 7. 09.

Κ. ΑΝΝΙΝΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς φωτογραφίαν φλυάρχου

Θεο ~~θεο~~ τὸ στόμα του, μὲ πιάνει καρδιοχτύπι.

Τόσο τοῦ μοιάζει ὁποῦ λὲς μόνο ἡ λαλιὰ τοῦ λείπει!..

ΣΑΤΑΝΑΣ